

Setningsledd

Norsk som fremmedspråk

Side 131

VERBAL

- er det viktigste leddet i en setning
- Det forteller om handlingen, og det sier noe om tiden når den skjer
- Verbalet kan være et enkelt ord, eller det kan bestå av flere ord.

VERB

- Verb i finitt form
- Infinitt form (perf. partisipp elle infinitiv)
- Det regner mye i Trøndelag.
- Jeg skulle ha kjøpt nye gummistøvler.

Subjekt

- Hvem utfører handlingen; hva skjer?
- Subjektet kan bestå av flere ord og ulike ordklasser
- Subst – **Boka** koster 100 kroner.
- Pronomen – **Den** er billig.
- Subst + adjektiv – **Den spennende boka** er her.
- Subst + determinativ – **Boka hennes** er bra.
- Substantivfrase – **Mannen med barten** kommer ikke.
- Adjektiv – **De eldre** forteller om sitt liv.
- Infinitiv – **Å lese** er morsomt
- Leddsetning – **At de ikke klarte oppgaven**, er utrolig.

•

- A
- Formelt subjekt (upersonlig)
- **Det** regner. **Det** banker på døra.
- B
- Setninger der man introduserer et logisk subjekt i ubestemt form
- Det er en beskjed til deg.
- Det ligger en ny bok på bordet.
- Det drikkes mye kaffe i Norge

subjektet

- Det egentlige subjektet kan være infinitiv eller leddsetning:
- Det er hyggelig å reise.
- Det er fint at du kan komme.

objekt

- Objekt er et ledd som er knyttet direkte til verbalet som bestemmelse. Dette leddet sier noe om hva eller hvem handlingen retter seg mot.
- Martha vil studere **norsk**.
- Lisa kjøpte **mobiltelefonen**.

Refleksivt objekt

- Når aktivitet som subjektet utfører, er rettet mot subjektet selv: REFLEKSIVT OBJEKT
- (subj + obj er identiske)
- Hun vil legge **seg** tidlig.
- Du gjentar **deg selv**.
- Han må barbere **seg** i dag.

Formelt objekt

- Transitive verb, men objektet mangler her. Da setter man DET på objektets plass.
- Vi hadde **det** hyggelig.
- Ha **det** bra!

Indirekte objekt

- I noen setninger har vi to objekter. Det indirekte objektet står alltid foran det vanlige objektet (substantiv eller pronomener)
- Diana sendte **Liv** et hyggelig brev.
- De gjorde **oss** en stor tjeneste.
- OBS!
- Istedenfor indirekte objekt, kan vi bruke en preposisjonsfrase.
- Diana sendte et hyggelig brev **til Liv**. (adverbialposisjon)

predikativ

- Predikativet er et setningsledd som beskriver subjektet. Det knyttes til subjektet med visse verb (være, bli). Predikativet skildrer, karakteriserer eller identifiserer subjektet.
(adjektiv)
- Vannet er **varmt**.
- Oppgavene hennes er **virkelig gode**.
- Maten er **dyr**.

Når predikativet er et substantiv

- Lars vil bli **lærer**.
- Han er **lege og politiker**.
- Hun er **muslim**.
- !
- Med adjektiv: da må vi bruke artikkel.
- Han er **en dyktig politiker**.
- Han er **en gammel lærer**.

Predikativet med preposisjonsuttrykk

- Hun er **med barn**.
- Han er **av god familie**.

Objektspredikativ

- Karakterisering av objektet:
- Tanken gjorde **henne glad**.
- De ble **slitne**.
- Hun farget **håret rødt**.
- Vi spiste **fisken rå**.

Adverbial

- Verbalet har ofte et tillegg som forteller om når, hvor, hvordan handlingen foregår.
- De arbeidet **med glede**.
- De arbeidet **effektivt**.
- De arbeidet **hele dag**.
- Vi pleier å skjære osten **med ostehøvel**.
- Denne boka er skrevet **av Hamsun**.

adverbial

- Modifiserer hele setningsinnholdet (setningsadverbial)
- Jeg glemmer det **aldri**.
- Du må **absolutt** komme.

- Vurderinger og holdninger
- Jeg har **dessverre** ikke tid.
- Eksamen er **heldigvis** overstått.

VALENS

- Forskjellige verb stiller ulike krav til hvilke ledd som må være med i en setning.
- Verbet har forskjellig valens.
- Verbet krever bestemte utfyllinger.
- Det formelle subjektet regnes som nullverdige.

valens

- **Nullverdige** verb: Det blåser.
- **Eneverdige** verb: Per danser. Ingrid sykler.
- **Toverdige** verb:
 - Sandra har en hund. Direkte objekt
 - Jeg bor i Trondheim. (adverbial)
 - Eva er spansk. (predikativ)

PASSIV

- Eneverdige verb blir til nullverdige
- De danser X Det dances.
- Toverdige verb blir enverdige
- De solgte huset X Huset ble solgt.
- Vi spiser for lite fisk X **Det** spises for lite fisk.

valens

- Treverdige verb:
- Eva ga meg en blomst. Subj + indirekte obj + direkte obj
- Han kalte henne en idiot. Subj + direkte objekt + objektspredikativ